

2.6. ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ: ДІАГНОСТИЧНИЙ АСПЕКТ

PROFESSIONAL COMPETENCE OF A MODERN COLLEGE TEACHER: DIAGNOSTIC ASPECT

Тетяна Пашенко

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах Інституту професійної освіти НАПН України,
<http://orcid.org/0000-0002-7629-7870>
tantarena@ukr.net

Володимир Альохін

кандидат сільськогосподарських наук, заслужений працівник сільського господарства України, відмінник освіти, директор ВСП «Немішаївський фаховий коледж НУБіП України», с. Немішаєве,
<https://orcid.org/0009-0009-1501-4871>
nat_college@nubip.edu.ua

Олександр Вергелес

кандидат сільськогосподарських наук, методист ВСП «Немішаївський фаховий коледж НУБіП України», с. Немішаєве,
<https://orcid.org/0000-0003-0415-5264>
r-12@ukr.net

Tetiana Pashchenko

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Researcher at the Laboratory for Scientific and Methodological Support of Specialist Training in Colleges and Technical Schools of the Institute of Vocational Education of the NAES of Ukraine,
<http://orcid.org/0000-0002-7629-7870>
tantarena@ukr.net

Volodymyr Alokhin

Candidate of Agricultural Sciences, Honoured Worker of Agriculture of Ukraine, Excellence in Education, Director of Nemishayiv Vocational College of NULES of Ukraine, Nemishayeve village,
<https://orcid.org/0009-0009-1501-4871>
nat_college@nubip.edu.ua

Oleksandr Verheles

Candidate of Agricultural Sciences, methodologist of the Nemishayiv Vocational College of NULES of Ukraine, Nemishayevo
<https://orcid.org/0000-0003-0415-5264>
r-12@ukr.net

Розкриваються питання підвищення якості професійної освіти і навчання як важливої передумови досягнення сталого розвитку суспільства, інструмента ефективного управління конкурентоспроможністю трудового потенціалу країни. Значна роль у забезпеченні якості підготовки майбутніх фахівців належить саме викладачам з високим рівнем розвитку професійної компетентності. Відображено результати педагогічного дослідження розвитку професійної компетентності викладачів фахових дисциплін аграрних коледжів.

The article discusses the issues of improving the quality of vocational education and training as an important prerequisite for achieving sustainable development of society, a tool for effective management of the competitiveness of the country's labour potential. A significant role in ensuring the quality of training of future specialists belongs to teachers with a high level of professional competence. The article presents the results of a pedagogical study of the development of professional competence of teachers of specialised disciplines of agricultural colleges.

Ключові слова: розвиток, професійна компетентність, анкетування, викладач фахових дисциплін, аграрний коледж.

Keywords: development, professional competence, questionnaire, teacher of professional disciplines, agricultural college.

В умовах сучасного розвитку соціально-економічної сфери та змін, що відбуваються у суспільному та виробничому житті України, одним із основних напрямів забезпечення якісно нового рівня підготовки майбутніх конкурентоздатних фахівців для повоєнного відновлення держави є здобуття знань, умінь і навичок у закладах фахової передвищої освіти.

Професійна освіта відіграє суттєву роль у сталому розвитку суспільства, оскільки сприяє прогнозуванню, формуванню та розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців протягом всього їхнього життя. Забезпечення якісної професійної освіти передбачає використання компетентнісного підходу, інноваційних технологій навчання, цінностей екологічної етики, розвитку критичного мислення та сприяння взаємодії між освітніми та виробничими організаціями.⁴²³ Тому підвищення якості та ефективності професійної освіти є однією з актуальних проблем української спільноти. Ця проблема безпосередньо пов'язана з необхідністю підвищеної уваги до особистості педагога, до трансформацій, що відбуваються з педагогічним працівником у професійному та особистісному плані. Позитивний міжнародний досвід свідчить, що основним модернізаційним інструментом забезпечення якості освіти, зокрема фахівців аграрної галузі, має стати система удосконалення педагогічної майстерності викладачів аграрних коледжів. Наразі поступово утверджується усвідомлення необхідності цілеспрямованого розвитку професійної компетентності викладачів як необхідного складника оновлення фахової передвищої освіти, а створення дієвої системи професійно-педагогічного розвитку педагогічних працівників фахових коледжів визнається інноваційною стратегією її модернізації.

Очікування суспільства стосовно впливу аграрної галузі на повоєнне відновлення України, великі вимоги до покращення якості професійної підготовки фахових молодших бакалаврів у цій галузі та особливі потреби викладачів фахових дисциплін аграрних коледжів у зв'язку із організацією навчання в умовах війни детермінують необхідність дослідження даної проблеми.

Науковою установою «Інститут професійної освіти НАПН України» та Науково-методичним центром вищої та фахової передвищої освіти організовано реалізацію інноваційного освітнього

⁴²³ Радкевич, В. О. (2021). Наукова платформа професійної освіти: сталий розвиток. Наукова доповідь на XV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання», присвяченій 30-річчю Незалежності України та 15-річчю заснування Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (25 березня 2021 р.). *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 2(1). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-17-1>

проєкту на регіональному рівні за темою «Педагогічні умови професійного розвитку викладачів фахових дисциплін аграрних коледжів» на базі ВСП «Немішаївський фаховий коледж НУБіП України». Під час експерименту планується перевірити ефективність педагогічних умов цілеспрямованого розвитку професійної компетентності викладачів фахових дисциплін закладів фахової передвищої освіти в умовах аграрного коледжу. Передбачається впровадження нового підходу до розвитку досліджуваного феномену, суть якого полягає у системному поєднанні можливостей самоосвіти, методичної роботи аграрного коледжу, заходів професійного розвитку, які пропонують Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти та Інститут професійної освіти НАПН України щодо професійного-педагогічного розвитку викладачів фахових дисциплін аграрних коледжів.

Традиційно високий рівень фундаментальних робіт у вітчизняній гуманітарній науці забезпечує можливість дослідження проблеми професійного розвитку викладачів у педагогіці. На сьогодні досить добре вивчено феноменологію освіти, педагогічної майстерності вчителя, залежність їх від вікових, індивідуальних та інших особливостей суб'єкта педагогічної діяльності (А. Гриценко, О. Дубасенюк, І. Зязюн, М. Кабиш, В. Ковальчук, О. Красницька, П. Лузан, О. Отич, В. Паламарчук, В. Семиченко, С. Сисоєва, Н. Теличко, G. Britell, M. Jueger, W. Blank та інші). Для більшості робіт властиве акцентування уваги на специфічних особливостях педагогічної майстерності вчителя, формуванні різних якостей особистості у процесі педагогічної діяльності, розвитку педагогічних здібностей, мисленні, професійної спрямованості. Незважаючи на значний науковий доробок вітчизняних і зарубіжних учених, доводиться констатувати, що теоретико-методологічні засади професійного розвитку педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти, зокрема викладачів фахових дисциплін аграрних коледжів є недостатньо розробленими.

Важливо представити результати концептуально-діагностичного етапу експерименту «Педагогічні умови професійного розвитку викладачів фахових дисциплін аграрних коледжів» на базі ВСП «Немішаївський фаховий коледж НУБіП України».

Все більше усвідомлюється та стверджується у суспільній свідомості відповідальність педагога за майбутнє соціуму. Викладач повинен мати всі якості ідеального, сучасного, компетентного та професійного педагога. Ідеальний педагог – це зразок професіонала, носій цивільних, виробничих і особистісних функцій, сформованих на

найвищому рівні. У сучасній системі освіти невід’ємною якістю викладача фахового коледжу має бути його професійна компетентність, тобто (від лат. *competens*) – поінформованість, обізнаність, авторитетність.⁴²⁴

Компетентність, за визначенням тлумачного словника української мови, вживається як «властивість за значенням компетентний, тобто:

1) такий, що має достатні знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий; який ґрунтується на знанні; кваліфікований;

2) який має певні повноваження; повноправний, повновладний».⁴²⁵

Зазначимо, що професійна компетентність з позиції сучасного наукового бачення розглядається як філософсько-світоглядний, психолого-педагогічний та організаційно-технологічний потенціал можливостей педагогічного працівника, що визначається спрямованістю, специфікою, а також характером об’єкта діяльності та характеристиками соціально-освітнього середовища.

Науковці Інституту професійної освіти НАПН професійну компетентність викладача фахового коледжу визначають як «інтегративну властивість особистості, що виявляється в педагогічній діяльності, поведінці та вчинках фахівця і зумовлює його готовність і здатність кваліфіковано виконувати свої трудові функції за рахунок збалансованого поєднання комплексу методологічних, психолого-педагогічних, методичних, організаційних, предметно-галузевих (спеціальних), екологічних, правових та ін. знань, умінь навчально-методичної роботи, навичок виховання і розвитку особистості студентів, необхідних педагогічних здібностей, морально-етичних цінностей і професійних якостей (творче ставлення до освітньої діяльності; розумна любов до студентів; наполегливість і цілеспрямованість; відповідальність; витримка; самовладання; толерантність, доброта; педагогічна спостережливість і уважність; досконале володіння мовою і мисленням; натхнення та інтуїція; оптимізм; педагогічний такт; здоров’я і зовнішній вигляд та ін.) та зумовлює достатні рівні вихованості і навченості здобувачів фахової передвищої освіти».⁴²⁶

⁴²⁴ Морозов, С. М., & Шкарапута, Л. М. (Уклад.). (2000). *Словник іношомовних слів*. Наукова думка.

⁴²⁵ *Словник української мови. Академічний тлумачний словник української мови (1970–1980)*: онлайн-версія «Словника української мови» в 11 томах. <http://sum.in.ua>

⁴²⁶ Тітова, О. А. (ред.), Лузан, П. Г., Пащенко, Т. М., Мося, І. А., Остапенко, А. В., & Ямковий, О. Ю. (2023). *Система розвитку професійної компетентності педагогічних працівників*

Зауважимо, що якісним показником результативності діяльності педагога, що характеризує його кваліфікацію та компетентність, а також різноманітність навичок та умінь, володіння сучасними технологіями оптимального вирішення педагогічних завдань, є професіоналізм. Професіоналізм педагогічної діяльності охоплює професійну компетентність, що містить педагогічну кваліфікацію, а також систему моральних норм, особистісних якостей, що свідчать про професійну та особистісну готовність педагога до ефективного та якісного виконання освітніх завдань.

Основна мета сучасної освіти – відповідність актуальним та перспективним потребам особистості, суспільства та держави, підготовка різнобічно розвиненого фахівця, громадянина своєї країни, здатного до соціальної адаптації у суспільстві, початку трудової діяльності, самоосвіти та самовдосконалення. А педагог, що вільно мислить, прогнозує результати своєї діяльності, моделюючи освітній процес, є гарантом досягнення поставлених цілей. Саме тому нині підвищився попит на кваліфікованого, творчо мислячого, педагога-професіонала, здатного підготувати конкурентоздатного фахівця у сучасному, динамічно змінюваному світі.

Аналіз фундаментальних наукових досліджень проблем удосконалення педагогічної майстерності сучасних педагогів дає підстави визначити основні шляхи розвитку професійної компетентності викладача фахового коледжу:

- робота у методичних об'єднаннях, творчих групах;
- дослідницька діяльність;
- інноваційна діяльність, освоєння нових педагогічних технологій;
- різні форми педагогічної підтримки;
- активна участь у педагогічних конкурсах та фестивалях;
- трансляція власного педагогічного досвіду;
- підвищення кваліфікації тощо.

Але ні один із перерахованих способів не буде ефективним, якщо педагог сам не усвідомлює необхідності підвищення власної професійної компетентності. Звідси випливає необхідність мотивації та створення сприятливих умов для педагогічного зростання. Необхідно у закладі освіти створити умови, при яких педагог самостійно усвідомлює необхідність підвищення рівня своїх професійних якостей. Аналіз власного педагогічного досвіду активізує професійний саморозвиток педагога, у результаті розвиваються навички

дослідницької діяльності, які потім інтегруються в педагогічну діяльність. Розвиток професійної компетентності – це динамічний процес засвоєння та модернізації професійного досвіду, індивідуальних професійних якостей, що передбачає безперервний розвиток та самовдосконалення.

Можна виділити етапи розвитку професійної компетентності:

- самоаналіз та усвідомлення необхідності вдосконалення;
- планування саморозвитку (мети, завдання, шляхи розв’язання);
- самопрояв, аналіз, самокоригування.

Розвиток професійної компетентності – процес циклічний, так як у ході педагогічної діяльності необхідне постійне підвищення професіоналізму, а означені етапи повторюються, але в новій якості. Педагогу необхідне постійне самовдосконалення. Досвід, що постійно не збагачується припливом нових знань, перестає бути джерелом руху. Якість освіти визначається не тільки здатністю фахівця володіти сукупністю технологічних навичок, а й здатністю до професійного мислення на рівні сучасних та перспективних технологій, а також здатністю до постійного самовдосконалення. Для планування професійного розвитку викладачу фахового коледжу необхідно починати з самооцінювання, яке дає підстави обрати актуальний зміст, що дійсно вплине на результати його професійної діяльності і дасть можливість підвищити якість підготовки.

Для вирішення актуальної проблеми оцінювання професіоналізму педагога, рівня його професійної компетентності в даний час існують різні діагностичні методики. У процесі використання суб’єктивних методів, на відміну від об’єктивних, коли праця педагога оцінюється за показниками рівня навченості та вихованості студентів, діагностика здійснюється на основі того, що думає, представляє та повідомляє викладач сам про себе. Настав час, коли в оцінюванні будь-якого викладача необхідно враховувати його власну професійну самооцінку. Головне завдання діагностики успішності викладача полягає не в тому, щоб дати йому експертну оцінку ззовні, а в тому, щоб стимулювати самого педагога до осмислення та вирішення своїх професійних проблем. Більше того, не можна забувати: успішний викладач завжди зорієнтований на самоаналіз та самодіагностику, тільки від бажання самого викладача залежить процес його пізнання, самовдосконалення та самоактуалізації.

Для розвитку означених положень у квітні 2024 року було запроваджено інноваційний освітній проєкт в умовах освітнього середовища відокремленого структурного підрозділу «Немішаївський

фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України» (далі «ВСП «Немішаївський фаховий коледж НУБіП України»), за участі Науково-методичного центру вищої та фахової передвищої освіти та наукового супроводу співробітників лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах Інституту професійної освіти НАПН України.

Мета проєкту полягає в експериментальній перевірці ефективності педагогічних умов розвитку професійної компетентності викладачів фахових дисциплін аграрних коледжів. Ідея інноваційного проєкту ґрунтується на припущеннях, що рівень розвитку професійної компетентності викладачів фахових дисциплін аграрних коледжів підвищиться за відповідно організованих педагогічних умов, що забезпечуватимуть системне поєднання можливостей формальної, неформальної та інформальної освіти, формування позитивної мотивації педагогів до неперервного та цілеспрямованого професійного розвитку через застосування інноваційних технологій, зокрема спрямованих на організацію ефективного професійного самовдосконалення викладачів, застосування проєктних методик, форм імітації педагогічних ситуацій, тренінгів тощо.

На першому (концептуально-діагностичному) етапі, що тривав з травня по серпень 2024 р., здійснювався аналіз факторів, умов розвитку професійної компетентності, встановлювалися особливості розвитку компонентів цієї інтегративної властивості особистості у викладачів «ВСП «Немішаївський фаховий коледж НУБіП України».

Для організації опитування засобами Google Forms було розроблено анкету самооцінювання викладачами компонентів власної професійної компетентності. Зокрема, респонденти мали оцінити свою мотивацію щодо оволодіння високими рівнями професіоналізму (мотиваційно-ціннісний компонент), систему наукових педагогічних знань, на основі яких розвиваються професійні вміння та навички (когнітивно-інформаційний компонент), комплекс умінь та навичок моделювання педагогічних та науково-дослідних завдань, ефективної дій у нестандартних педагогічних ситуаціях, застосування інноваційні технології навчання (поведінково-діяльнісний компонент), сформованість навичок самоаналізу власної професійно-педагогічної діяльності та спілкування, способів самоконтролю педагога (особистісно-рефлексивний компонент), здатність розуміти власний емоційний стан при розв'язанні педагогічних ситуацій; цілеспрямованість дій в інформаційно-освітньому середовищі фахового коледжу (емоційно-вольовий компонент). До анкети

самооцінювання було включено питання щодо направленості викладацької діяльності, стажу викладання, педагогічної освіти, кваліфікаційних категорій та викладацького звання. Важливо було також виявити ступінь задоволення викладачів коледжу наявною системою підвищення кваліфікації та потребу в нових знаннях.⁴²⁷

В анкетуванні взяли участь 59 викладачів «ВСП «Немішаївський фаховий коледж НУБіП України», з яких 55,9 % вказали, що їхня викладацька діяльність пов'язана з освітніми компонентами ОПП, які формують загальні компетентності, а 44,1 % – що формують спеціальні компетентності. Як свідчать дані опитування, більшість респондентів (59,3 %) мають педагогічний стаж понад 20 років. Наявність педагогічної освіти зафіксована у 88,1 % респондентів. Дані щодо кваліфікаційних категорій та педагогічного звання свідчать про високий рівень викладацького складу Немішаївського фахового коледжу, які взяли участь в опитуванні.

Результати анкетування підтверджують, що 64,4 % педагогічних працівників задоволені сучасною системою підвищення кваліфікації, 33,9 % відчують потребу в певній модернізації, лише 1,7 % викладачів вважають, що система потребує суттєвого оновлення. Респонденти найбільше потребують психологічних знань (наприклад, психологічний клімат, темперамент, здібності особистості, індивідуальність, розвиток пам'яті, уваги та мислення, мотивація студентів до навчання) (30,5 %), сучасних знань з дисципліни, що викладається (18,6 %), методичних знань (методика підготовки та проведення семінарів, різноманітних лекцій, застосування проєктних методик, ігрових форм навчання тощо) (17,0 %) та знань особливостей, принципів, методик інклюзивної освіти (навчання і виховання студентів з особливими освітніми потребами) (15,3 %).

Результати свідчать про те, що, одного боку, педагоги можуть визначити дефіцит знань певного характеру, що є позитивним, а з іншого – більше, відчують нестачу психологічних, ніж спеціальних знань. Очевидно, що нові виклики суспільства диктують потреби в нових знаннях. За численними дослідженнями психолого-педагогічної підготовки педагогів у фахових коледжах її рівень нині свідчить про необхідність його підвищення. Цей висновок необхідно врахувати у процесі виконання інноваційного освітнього процесу.

⁴²⁷ Тітова, О. А. (ред.), Лузан, П. Г., Пашенко, Т. М., Мося, І. А., Остапенко, А. В., & Ямковий, О. Ю. (2023). *Система розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів в умовах пандемії, воєнного та повоєнного часу*: монографія. ІПО НАПН України. <http://lib.iitta.gov.ua/738694/>

Самооцінювання рівнів розвитку професійної компетентності респонденти здійснювали за п'ятибальною шкалою, в анкеті було передбачено по три показники для кожного компонента. Результати Google Forms опитування подано в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Результати самооцінювання педагогічними працівниками фахових коледжів власних педагогічних знань, умінь, якостей та здатностей

№	Показники	Розподіл респондентів за оцінками п'ятибальної шкали, %				Середня оцінка
		1-2	3	4	5	
1	Я усвідомлюю необхідність свого професійного зростання (МЦ)	23,7	11,9	22,0	42,4	3,77
2	Я прагну до інноваційної педагогічної діяльності, до застосування ефективних методик і технологій навчання (МЦ)	18,6	16,9	18,6	45,8	
3	Я відчуваю потребу в самоосвіті, у самовдосконаленні (МЦ)	20,3	15,3	28,8	35,6	
4	Я володію основами педагогічних знань (КІ)	18,6	13,6	13,6	54,2	3,56
5	Я знаю значення терміну «універсальний дизайн у сфері освіти» (КІ)	32,2	20,3	37,3	10,2	
6	Я знаю про сучасні наукові досягнення в галузі, яку викладаю (КІ)	25,4	11,9	28,8	33,9	
7	Я здатний організувати та провести відеоконференцію зі студентами (на платформі Zoom або іншій) (ПД)	20,3	15,3	16,9	47,5	3,67
8	Я здатний провести науково-педагогічне дослідження, доповісти результати на конференції (ПД)	30,5	16,9	28,8	23,7	
9	Я здатний провести відкрите заняття із застосуванням інноваційних технологій (ПД)	20,3	11,9	20,3	47,5	

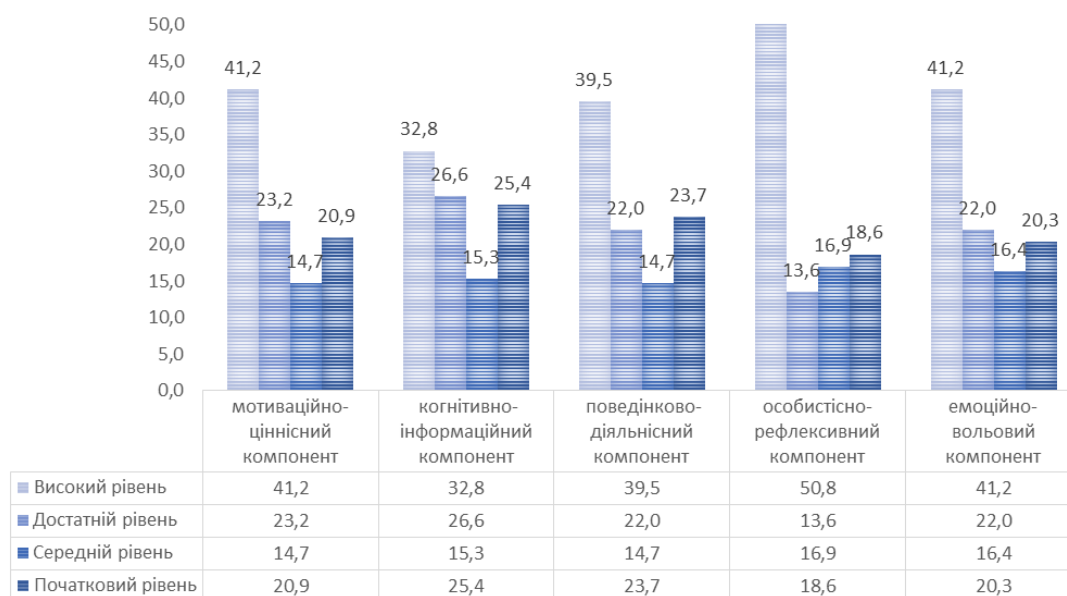
Продовження табл. 2.3

№	Показники	Розподіл респондентів за оцінками п'ятибальної шкали, %				Середня оцінка
		1-2	3	4	5	
10	Я постійно здійснюю самоаналіз своєї педагогічної діяльності, здатний об'єктивно оцінити свої здобутки (ОР)	20,3	11,9	13,6	54,2	3,90
11	Я вмю аналізувати причини вчинків і поведінки студентів, колег по роботі (ОР)	18,6	22,0	11,9	47,5	
12	Я конструктивно реагую на зауваження щодо помилок і неточностей у роботі, здатний коригувати свої дії (ОР)	16,9	16,9	15,3	50,8	
13	Я зберігаю самовладання навіть у ситуаціях із значним емоційним навантаженням (ЕВ)	25,4	18,6	23,7	32,2	3,79
14	Я тактовний(а), уміло реалізую моделі толерантної поведінки (ЕВ)	16,9	15,3	20,3	47,5	
15	Зазвичай доводжу справу до логічного завершення, намагаюсь (ЕВ)	18,6	15,3	22,0	44,1	

Примітка: МЦ – мотиваційно-ціннісний;
 КІ – когнітивно-інформаційний;
 ПД – поведінково-діяльнісний;
 ОР – особистісно-рефлексивний;
 ЕВ – емоційно-вольовий.

Як видно з таблиці, на думку викладачів «ВСП «Немішаївський фаховий коледж НУБіП України», найкраще розвинутим є особистісно-рефлексивний компонент: середня оцінка за показниками № 10; № 11; № 12 складає 3,90. Відповідно, найменш розвинутим є когнітивно-інформаційний компонент (№ 4; № 5; № 6) – 3,56. Середні оцінки показників розвитку мотиваційно-ціннісного (№1, №2 і № 3), поведінково-діяльнісного (№ 7, № 8, № 9) і емоційно-вольового (№ 13; № 14; № 15) компонентів виявилися близькими – 3,79 , 3,67 і 3,77.

Рівні розвиненості компонентів професійної компетентності за результатами Google Forms-опитування відображені на діаграмі (рис. 2.3), дані якої констатують, що серед педагогічних працівників ВСП «Немішаївський фаховий коледж НУБіП України» переважають викладачі з високим рівнем розвитку професійної компетентності.

Джерело: авторська розробка.

Рис. 2.3. Діаграма розвиненості компонентів професійної компетентності викладачів «ВСП «Немішайвський фаховий коледж НУБіП України» за результатами самооцінювання

Під час дослідження залежності розвитку компонентів професійної компетентності викладачів фахових дисциплін аграрних коледжів від стажу педагогічної діяльності, вибірка була поділена на 4 групи, а саме: 1 група – від 0 до 3 років педагогічної діяльності; 2 група – від 4 до 10 років; 3 група – від 11 до 20 років; 4 група – понад 20 років. Даний розподіл обумовлений тим, що, по-перше, періодичність оцінки ефективності діяльності викладача пов’язана з процедурою атестації; по-друге, цей поділ є найбільш оптимальним для проведення кількісного та якісного аналізу із застосуванням статистичних методів. Аналіз відмінностей у рівні вираженості показників професійної компетентності за стажем вказує на те, що достовірні відмінності спостерігаються між показниками поведінково-діялісного та особистісно-рефлексивного компонентів, а саме частка показників поведінково-діялісного компонента збільшується залежно від стажу, а частка показників особистісно-рефлексивного компонента, навпаки, зменшується, що свідчить про чутливість даних компонентів до стажу роботи. Зі збільшенням стажу роботи у викладачів фахових дисциплін аграрних коледжів відбувається конкретизація інтересів у житті, формується уявлення про себе як про сильну особистість, яка має свободу вибору, здатну побудувати власне життя відповідно до своїх

цілей та уявлень про сенс, що виявляє прагнення до незалежності та прагнення створювати нове.

Отже, у практиці фахової передвищої освіти констатовано високий кореляційний зв'язок між досвідом педагогічної діяльності викладача фахових дисциплін аграрних коледжів і рівнем його професійної компетентності.

Під час звітнього періоду досліджувався процес організації професійного розвитку викладачів у «ВСП «Немішаївський фаховий коледж НУБіП України». Коротко її можна охарактеризувати таким чином. Відповідальною за організацію професійного розвитку викладачів є завідувач методичним кабінетом. Щорічно на основі даних щодо наявних програм підвищення кваліфікацій, програм стажувань на виробництві, доступних ресурсів для самоосвіти, побажань і потреб викладачів розробляється План підвищення кваліфікації. Таким чином, викладачі мають щороку отримати 30 годин підвищення кваліфікації. Зазвичай це короткострокові курси підвищення кваліфікації, обмін досвідом на освітніх платформах «НаУрок», «Всеосвіта», «Суперурок» та ін., підготовка та проведення відкритих (показових) занять, тематичних лекторіїв, виховних заходів (які проводяться майже щотижнево), відвідування семінарів, тренінгів, участь у конференціях; підготовка здобувачів до участі у конкурсах, конференціях, олімпіадах. Викладачі коледжу є постійними учасниками та призерами конкурсу «Педагогічний ОСКАР», що проводиться НМЦ ФПВО разом з НАПН України.

Для викладачів фахових дисциплін обов'язковим є підвищення кваліфікації на виробництві. До початку війни викладачі коледжу були активними учасниками проекту «Сприяння розвитку професійної освіти в аграрних коледжах України (FABU)» між Німеччиною та Україною. Є також приклади участі у проектах академічної мобільності для викладачів Erasmus+ за власної ініціативи викладачів. Варто відзначити, що у виборі організації для проходження стажування перевагу віддають тим, у кого є відповідна ліцензія. У випадках, коли організація не має ліцензії, результати стажування обов'язково розглядаються на педагогічній раді коледжу. Що демонструє високу відповідальність викладачів та усього колективу за результати професійного розвитку колег.

Підтримка молодих педагогічних працівників здійснюється в межах кожної циклової комісії, де призначаються ментори (наставники) з числа досвідчених педагогів. У 2024 році до коледжу

прийшло багато молодих викладачів, отже, було ухвалено рішення провести низку семінарів в рамках «Школи молодого викладача».

Педагогічна наука та практика розглядають підвищення кваліфікації всередині освітньої організації як дуже важливий процес у системі безперервної професійної освіти. Ми вважаємо, що вдосконалення професійної компетентності педагогічних працівників можливе лише за умови безперервного підвищення рівня професіоналізму педагогів усередині освітньої організації із залученням її внутрішніх ресурсів. Організуючи роботу з удосконалення професійної компетентності викладачів фахових дисциплін аграрних коледжів, необхідно враховувати особливості навчання дорослих. Метою роботи щодо вдосконалення професійної компетентності педагога в освітній організації є вирішення завдання безперервного, поступального, всебічного розвитку педагога, надання йому різноманітних, мобільних форм та змісту з урахуванням особистих запитів, досвіду, творчих можливостей, стажу, результатів атестації, уміння використовувати передовий педагогічний досвід з урахуванням індивідуальних особливостей кожного. Ефективні моделі професійного розвитку педагогів мають підпорядкуватися певній меті, містити концептуальний, методологічний, змістовний, технологічний компоненти; діагностичний, аналітичний, оціночний етапи. З метою вдосконалення професійної компетентності освітян варто використовувати різноманітні форми, методи, способи. Ефективною формою вдосконалення професійного рівня педагогів вважається вивчення, узагальнення та поширення педагогічного досвіду через школи педагогічної майстерності, проведення відкритих занять, майстер-класів, тренінгів, виступи на конференціях тощо. Означені підходи здатні уможливити підвищення рівня професійної компетентності викладачів аграрних коледжів, що, у свою чергу, позитивно впливатиме на якість підготовки майбутніх фахових молодших бакалаврів аграрної галузі; підвищить їхню конкурентоспроможність та готовність ефективно здійснювати професійні обов'язки в умовах повоєнного відновлення країни.

Педагог, який прагне пізнання, реалізації та примноження свого професійного потенціалу, вже не зможе просто «відбувати» заняття. Він буде щоразу створювати необхідний психологічний комфорт і ситуацію успіху для студентів та для себе, отримуючи при цьому задоволення. Викладання, в даному разі, носитиме вже не характер

трансляції інформації, а характер стимуляції та активізації пізнавальної діяльності студентів.

Результати концептуально-діагностичного етапу інноваційного освітнього проекту засвідчують високий рівень організації наявного процесу професійного розвитку викладачів у ВСП «Немішаївський фаховий коледж НУБіП України», що підтверджується рівнями розвиненості компонентів професійної компетентності викладачів (високий рівень мотивації, рефлексії, ціннісні орієнтації).

Упровадження системного підходу та запропонованих педагогічних умов має підвищити ефективність процесу завдяки системному поєднанню можливостей формальної (курси підвищення кваліфікації), неформальної (методична робота в коледжі) та інформальної (самоосвіти), коли численні заходи, які часом пропонуються викладачам спонтанно, проводитимуться системно, із забезпеченням сучасного змісту, з урахуванням потреб викладачів, з використанням ефективних технологій розвитку професійної компетентності, з підтримкою відповідного науково-методичного забезпечення.

Завданнями наступних етапів експерименту планується перевірити ефективність педагогічних умов цілеспрямованого розвитку професійної компетентності викладачів фахових дисциплін аграрного коледжу, які забезпечуватимуть формування позитивної мотивації педагогів до безперервного професійного самовдосконалення, оволодіння змістом запропонованого дистанційного спецкурсу щодо цілеспрямованого розвитку їхньої педагогічної майстерності, впровадження інноваційних технологій самоосвіти, застосування проєктних методик, форм імітації педагогічних ситуацій, тренінгів тощо з урахуванням інструментів формальної, неформальної та інформальної освіти.